

VÄRLDEN HÅLLER ANDAN

Om de rödgröna vinner valet kommer de att kräva att USA avvecklar alla sina militärbaser utomlands. Men hur ska det gå till rent praktiskt? Fredrik Westerlund ställde frågan till akademiker, ambassader och en rasande pressekreterare.

Av **Fredrik Westerlund**

Fri skribent

Illustration av Joanna Andreasson

DAG FINNS UNGEFÄR 300 000 amerikanska militärer på baser spridda över ett trettiotal länder världen över. Många stater använder någon form av internationellt samarbete för att trygga stabiliteten och försvara sin suveränitet, och det vanligaste är någon form av överenskommelse med USA. Det handlar om stater som har en historia av konflikter i sitt närområde, med svagt eget försvar, eller med grannländer vars politiska ledning inte är att lita på. Genom militär närvaro och utfästelser om assistans tar USA på så vis ansvar för att försvara territorier långt bortom det egna landets gränser, bland annat i Japan, Sydkorea, Tyskland och Turkiet.

Det är dessa baser som de rödgröna kräver ska stängas, det är dessa militärer som de rödgröna vill se skickas hem till USA igen. Vilken säkerhetspolitisk analys ligger bakom en sådan idé?

Mike Winnerstig, forskningsledare på Totalförsvarets forskningsinstitut, vill inte spekulera kring det, men anser att det vore olyckligt om förslaget blev verklighet.

– Skulle USA lämna Europa blir det problem eftersom det i andra länder finns en misstänksamhet mot både Tyskland

och Ryssland. Här fungerar den amerikanska närvaron som en återförsäkring. Skulle de lämna Asien vore det ännu värre. Då skulle länder som Japan, Sydkorea och Australien, länder som i dag lever i skydd av USA:s kärnvapenparaply, tvingas rusta upp och kanske skaffa egna kärnvapen. Det här förslaget leder inte till fred och stabilitet, tvärtom.

Det verkar alltså inte som att det främst är en säkerhetspolitisk åtgärd. Vad kan det då vara som föranleder en begäran om reträtt? Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, menar att de tre rödgröna partierna har olika motiv:

– Man måste göra bedömningen att formuleringen betyder olika för olika partier. För Miljöpartiet och Vänsterpartiet är det tanken på nedrustning och en tilltro till att en ledande stormakt kan gå före. För Socialdemokraterna, och det är min personliga åsikt, är det ingen tanke alls, utan troligare en formulering som slunkit med av oaktsamhet.

Kan man kräva nedrustning av andra, oavsett om det råkar vara av oaktsamhet? De stater som håller sig med amerikansk närvaro gör ju det på grund av att de behöver hjälp utifrån och därför har bett om att få det. Kan då Sverige invända mot

det utan att bryta mot folkrätten? Mark Klamberg är doktorand i folkrätt vid Stockholms universitet:

– Det finns två folkrättsliga principer som man kan diskutera här. Den ena är staters suveränitet och den andra är non-interventionsprincipen, det vill säga att man inte ska lägga sig i en annan stats inre angelägenheter. Suveräniteten är inte ifrågasatt här eftersom det handlar om stater, Tyskland till exempel, som lämnat sitt samtycke till amerikansk närvaro. Skulle det då vara en otillåten intervention om Sverige har synpunkter på militärbasers placering? Nej, det tycker jag inte. Däremot kan man fråga sig om det är politiskt lämpligt.

RENT PRAKTISKT DÅ? Hur går det till när Sverige ska berätta för USA att vi inte längre accepterar deras närvaro världen över? Kontaktar vi deras ambassad, använder vi vår ambassad eller får Mona Sahlin ringa upp Barack Obama? Jag frågar Utrikesdepartementets presstjänst:

– Ja du ... Det får du nog fråga dem som har kommit på det förslaget, hur de har tänkt sig att det skulle gå till. Det finns ju många kanaler, men vilken man använder är upp till dem.

På något sätt lär vi i alla fall

höra av oss. Hur skulle USA reagera då? På amerikanska UD, Department of State, svarar presscentret först med en lång tystnad när jag läser upp de rödgrönas krav.

– Så om de vinner valet ...?

Ja.

– Kommer de att kräva ... att USA ...?

Ja.

– Ska stänga sina baser utomlands? Alla baser?

Ja.

Mitt tredje ”ja” följs av en ännu längre tystnad. Så småningom ber de om mina kontaktuppgifter och lovar att ringa upp mig när de har ett officiellt svar. Det kommer efter en halvtimme:

– Det är en så hypotetisk situation att vi inte kan kommentera den. Vi föredrar att hålla oss utanför den svenska valrörelsen.

På Tysklands ambassad blir pressattachén Conradin Weindl också ställd när jag förklarar mitt ärende. Även han ber om att få återkomma och efter några timmar meddelar han att inte heller Tyskland vill kommentera den svenska valrörelsen, men också att Tyskland är allierade med USA.

– Vi är nöjda med, och tacksamma för, den amerikanska närvaron i Europa. Inklusivt den i Tyskland.

Likadant låter det när jag pratar med Sydkoreas representation i Sverige. Först verkar de ha svårt att ta till sig den rödgröna idén, sedan ber de om betänketid och slutligen återkommer de med ett officiellt uttalande: Vi vill inte lägga oss i Sveriges interna angelägenheter, men vi kommer även fortsättningsvis att ta hjälp av USA för att försvara våra gränser.

Men inte alla säger förslaget. På Nordkoreas ambassad säger herr Pek (han heter bara det) att den amerikanska närvaron är huvudorsaken till det spända läget mellan Nord- och Sydkorea. Han hyllar det rödgröna initiativet:

– Det skulle naturligtvis bli en bra lösning på situationen på koreanska halvön. Närvaron av utländska styrkor på den södra delen av den koreanska halvön strider mot det koreanska folkets vilja. Om USA skulle dra sig tillbaka vore det till gagn för fred, frihet och återföreningen av ett oberoende Korea.

Daniel Uppström på Svensk-koreanska föreningen håller med:

– Ett amerikanskt tillbakadragande skulle innebära en avspänning och militär nedrustning på Koreahalvön. Svensk-koreanska föreningen är en del i den antiimperialistiska rörelsen och vi har därmed uppfattningen att alla imperialistiska länder, i synnerhet USA, ska tvingas att dra tillbaka sin militär i andra stater. Således är vi positiva till de rödgrönas krav.

ALLA JAG HÖRT av mig till har så långt, oavsett vad de tycker om ett krav på ett amerikanskt återtag, varit tillmötesgående (faktiskt direkt trevliga) under våra samtal. Jag är därför på gott humör när jag hör av mig till Peder Palmstierna, pressekreterare hos utrikespolitiska talesmannen Urban Ahlin (S), för några sammanfattande kommentarer. Han blir dock arg i samma ögonblick som jag presenterar mitt ärende:

– Det finns inget sådant förslag. Det är en idiotfråga, en *hype* från Alliansen.

”– Ja du ... Det får du nog fråga dem som har kommit på det förslaget, hur de har tänkt sig att det skulle gå till.”

Men det står ju i överenskommelsen att ...

– Det är en halv mening, något som ryckts ur sitt sammanhang.

Fast enligt Vänsterpartiet så ...

– Läs Urban Ahlins artikel på *Newsmill* och skriv sedan vad du vill. Du kan fortsätta att driva den här linjen om du känner för det, men det är lite lögnaktigt. Vi tycker att det är naturligt att USA själva tar ledningen för nedrustningen och samma krav ställer vi naturligtvis även på andra stormakter.

I den rödgröna uppgörelsen står (i en *hel* mening): ”En rödgrön regering kommer att kräva att USA avvecklar sina kärnvapen och militärbaser utanför landets gränser.” Urban Ahlin menar (*Newsmill* 26/5) att detta ska utläsas som ett krav att USA ”avvecklar sina kärnvapen och minskar antalet baser”. En rödgrön svensk regerings krav på nedlagda amerikanska militärbaser världen över kvarstår alltså.

Varken säkerhetspolitiska experter eller de länder som åtnjuter amerikanskt beskydd tycker att det vore klokt att dra tillbaka de amerikanska militärerna. USA själva ser situationen som hypotetisk, men det vore såväl praktiskt som folkrättsligt möjligt för Sverige att ställa ett sådant krav. Skulle så ske, kommer åtminstone Nordkorea och deras svenska vänskapsförening att applådera det. Ungefär så kan det utrikespolitiska läget sammanfattas inför valet, även om det knappast gör Peder Palmstierna glad att läsa det. ☼

